

NVO-bestuursleden Hooijer en Olieman uiten bezorgdheid

'Parallel genomicshype en kredietcrisis'

De Nederlandse Veeverbeteringsorganisatie (NVO) draait weer op volle toeren. Na de herlancering eind 2010 sloten twintig nieuwe organisaties zich aan en onlangs werd een nieuw dagelijks bestuur aangesteld. Met het benoemen van een aantal thema's leggen voorzitter Jos Hooijer en secretaris Joop Olieman de vinger op de zere plek van de Nederlandse veeverbetering.

Twintig nieuwe leden, variërend van inseminatieclubs tot sperma-importeurs, sloten zich sinds afgelopen december aan bij de hernieuwde Nederlandse Veeverbeteringsorganisatie (NVO). Daarmee ligt het totaal aantal leden nu boven de dertig. Op woensdag 16 maart kwamen alle leden voor het

eerst bijeen en werd het nieuwe dagelijks bestuur gevormd. „De opkomst was goed. Ik heb het gevoel dat het verschrikkelijk leeft en dat het geheel best wel eens wat teweeg kan brengen“, aldus voorzitter Jos Hooijer, wiens brancheorganisatie zich – nadat de stichting Genetische Evaluatie Stieren (GES) een jaar

geleden de fokwaardeschatting overnam – opwerpt als waakhond van de sectorbelangen.

Brede vertegenwoordiging

Tot en met de indexdraai van januari 2010 was de NVO verantwoordelijk voor de fokwaar-

Geschiedenis NVO

Wilt u de achtergronden van de NVO nog eens nalezen? Eerder in Melkvee Magazine verschenen de artikels 'Opnieuw escalatie in NVO' in augustus 2009 en 'Implementatie genomics is het grote strijdpunt' in februari 2010. Beide artikels zijn te lezen op www.melkveemagazine.nl.

deschatting in Nederland. Op dat moment bestond het bestuur nog uit slechts twee personen, Jos Hooijer en Kor Geertsema, die hun functie pas enkele maanden bekleedden. Ze vulden de vacatures op die waren ontstaan, nadat twee bestuursleden eerder uit de oude NVO waren gestapt. Tijdens de vergadering in oktober 2009, waarin Hooijer en Geertsema in het bestuur werden gekozen, hadden eerder de resterende vijf bestuursleden ook besloten op te stappen. Vier daarvan vormden later met enkele anderen het GES.

„Het afwikkelen van de lopende zaken bezorgde ons een hoop werk”, zegt Hooijer. Hij besloot in een ledenvergadering een oproep te doen om het bestuur te versterken, waarna Ben van Winden en Joop Olieman zich aansloten. Sinds de vergadering van 16 maart jl. vormen ze samen het officiële dagelijks bestuur. Het bestuur wil de veeverbeteringssector in brede zin vertegenwoordigen en vormt zelf een goede afspiegeling. Voorzitter Hooijer is werkzaam bij KI Samen, penningmeester Geertsema is tevens penningmeester van het Fries Hollands Rundvee Stamboek, bestuurslid Van Winden is tevens bestuurslid van Melkcontrolevereniging Op eigen Kracht uit Snelrewaard (Utr.) en secretaris Olieman runt de onafhankelijke inseminatieservice HJ-KI in de Alblasserwaard en werkte daarvoor jarenlang bij multinational Unilever, waar hij directeur was bij de afdeling Research & Development.

Jos Hooijer (links) en Joop Olieman (rechts).

Alleen stiereigenaren

„Een brancheorganisatie moet uit zoveel mogelijk geledingen bestaan. In het GES zijn alleen de stiereigenaren vertegenwoordigd (het GES wordt gevormd door CRV, KI Kampen, Alta en de Vereniging van Sperma Importeurs (VSI), red.)”, aldus Jos Hooijer. Hij wijst er op dat het toenemende aantal onafhankelijke inseminatieclubs niet in het GES is vertegenwoordigd, evenals de melkcontroleverenigingen, die voor de data zorgen. De NVO-voorzitter zegt te willen breken met het verleden. „De NVO had toch een bepaald imago en hoewel dat inmiddels sterk verbeterd is, moet het nog beter. We zullen ons opbouwend kritisch opstellen. Dat proberen we via onze communicatie over te brengen.”

De NVO staat open voor mensen uit alle geledingen en naast regionale inseminatieclubs, hebben ook enkele fokkerijorganisaties zich inmiddels aangesloten. „Een aantal importeurs geven via de VSI eerst het GES een kans en daar hebben wij ook geen problemen mee. Zo kunnen ze van binnenuit de problemen rondom de fokwaardenomrekening van buitenlandse stieren proberen op te lossen.”

Fokwaardenomrekening

De NVO benoemt op haar website www.nvo-veeverbetering.nl een aantal thema's, waar de sectorbelangen volgens hen het meest in het geding zijn. Eén ervan vormt de omrekening van fokwaarden van buitenlandse stieren naar Nederland. „Wij vinden dat veehouders moeten kunnen vertrouwen op de fokwaarden”, stelt Olieman, die aangeeft dat er veel ontevredenheid is bij de importeurs. „Walter Liebregts van Koole & Liebregts, bestuurslid van het GES namens de VSI nota bene, heeft in hun eigen krantje gezegd dat ze alleen nog buitenlandse fokwaarden publiceren.” De importeurs zijn volgens Olieman negatief over de omrekening via Interbull, het internationale rekencentrum in Zweden, en publiceren daarom alleen nog cijfers uit het land van herkomst. „Wij vinden dat geen wenselijke situatie. Wij willen betrouwbare cijfers, die veehouders bovendien onderling moeten kunnen vergelijken. De feiten moeten boven tafel.”

Wereldspeler

Een ander thema vormen de oneerlijke handelspraktijken, die de grootste speler in de Nederlandse veeverbeteringssector er op na zou houden. „Met dat het Nederlands Rundvee Stamboek onderdeel is geworden van CRV, heeft CRV de database in handen”, zegt Hooijer. Hij wil dat iedereen gelijke kansen krijgt om in de database te kijken en daarmee een gelijk speelveld voor iedereen. „Zodra een andere KI bij een boer komt en er een koe wordt geïnsemineerd, staat het bij CRV in de computer en staan ze bij die boer op de stoep. Andersom is niet mogelijk”, aldus Hooijer. „CRV kan in de computer kijken waar onafhankelijke clubs insemineren. Ze kunnen het

volgen en zich bijvoorbeeld melden, wanneer de koeien op een bepaald bedrijf even slecht drachtig willen worden.”

„CRV wil wereldspeler worden en ze moeten wel, want anders worden ze zelf opgekocht. In de directiekamer zal worden besproken hoeveel ze willen investeren in aankopen in het buitenland. Dat lijkt me lastig, want je zou dat geld ook kunnen besteden aan een prijsverlaging voor de boeren en die zijn ook nog eens als het ware je aandeelhouders”, aldus Olieman.

Genomics

„Als je een harde groeistrategie hebt, dan moet je inkomen op peil blijven door goede marges”, stelt Olieman. „Dominantie helpt om de marges hoog te kunnen houden. Wordt Nederland hiervoor gebruikt om elders aankopen te kunnen doen? Wat wij willen is misstanden voorkomen en de belangen van de rest van de sector dienen.” Olieman geeft aan dat CRV binnen het GES nog steeds de zwaarste stem heeft. Hoewel de bij het GES aangesloten organisaties allemaal hun eigen belang hebben, hebben ze ook één gezamenlijk belang, namelijk sperma verkopen. Hooijer en Olieman zijn van mening dat dit een belangrijke oorzaak is voor de ronduit positieve geluiden over genomics vanuit het GES. „De genomics-techniek wordt door KI's aangegrepen om te overleven. In Amerika is de concurrentie moordend en zijn de marges laag. Door genomics krijgen KI's de kans om de marges ineens te vergroten, omdat genomicsstieren duurder worden verkocht dan proefstieren.”

Racewagen

Hoewel de marges in Nederland ruimer zijn, kunnen fokkerijorganisaties kosten besparen omdat ze minder proefstieren hoeven te testen. „De NVO juicht nieuwe ontwikkelingen toe, het zou prachtig zijn als het genomics-verhaal klopt. Maar er zijn veel signalen dat de genomics-techniek nog niet praktijkrijp is. Het is dan het beste om twee systemen parallel te laten lopen en te gaan kijken wat er gebeurt”, aldus Hooijer. ▶

Schaamteloosheid

Wim de Boer van Veecom, dat sperma uit Italië importeert, maakt via de Vereniging van Sperma Importeurs (VSI) deel uit van het GES, welke verantwoordelijk is voor de fokwaardeschatting in Nederland. „Met de VSI hebben we in het GES aangegeven dat we een slecht gevoel hebben over de onafhankelijkheid van de bedrijfsinspecteurs. De schaamteloosheid waarmee de bedrijfsinspecteur en de commerciële man van CRV aan weerskanten van een koe staan op de foto's in de SAP-reclamecampagne van CRV, stuit ons tegen de borst”, zegt Wim de Boer. „Al jarenlang geven inspecteurs ook stieradvies

voor CRV's Stier Advies Programma en nu is daar kruisingsadvies bijgekomen. De inspecteur bemoeit zich met het paringsadvies, wat een commercieel instrument is van CRV. Het is niet goed dat er geen scheiding meer is tussen het stamboek en de KI. Als Ajax en de KNVB een fusie aangaan en zo het nieuwe voetbalseizoen beginnen, waarbij ze ook de scheidsrechters aanstellen, de ranglijsten maken en de straffen uitspreken, dan staat de wereld op zijn kop. In de fokkerij is dit al jarenlang aan de gang”, aldus De Boer. „En wat er nog bij komt, is dat de inspecteur drie jaar later zijn eigen advieswerk

gaat beoordelen. Alsof hij zijn eigen fouten zou toegeven, mocht hij het verkeerde advies hebben gegeven.” Een ander punt van frustratie vormt de omrekening van de stieren. „Bij het omrekenen wordt de betrouwbaarheid vreselijk teruggebracht, zodat de informatie als het ware gebaseerd is op 35 dochters, terwijl er al enkele honderden aan de melk zijn. Het gevolg is dat de eigen prestatie op de helling gaat en de afstammingsinformatie weer sterk gaat meetellen. En als er dan geen O Man of Shottle in de stamboom zit, hebben ze al geen schijn van kans meer.”

„Het vermarkten van genomics is nog te prematuur“, vindt Olieman. „We hebben meer bewijs nodig voor wat wel en niet kan, de techniek kent mogelijk nog gebreken. Waarschijnlijk liggen de verbanden tussen fokwaarden en genen in de praktijk veel complexer, dan het eenvoudigweg optellen van merkeffectjes, zoals nu wordt gedaan. Het ligt vermoedelijk ook aan combinaties van genen en aan ketens met een zwakste schakel. Denk aan een racewagen, waarbij alles precies moet kloppen. Als ze iets kleins over het hoofd zien, kan het heel erg fout lopen.“

Kredietcrisis

„Het gevaar dat ik nu voel, is dat ze genenpatronen die ze zien bij goede stieren, proberen te reproduceren, zonder te weten waarom“, stelt Olieman. „Dat merk je ook wanneer onverwante dieren worden ingevoegd. Het is dan veel moeilijker om correlaties te vinden.“ Hooijer: „Er wordt nu erg op verwantschap doorgeborduurd. Maar zolang we niet alles weten, moeten we erg oppassen. Want je bent de populatie aan het vernauwen. Stieren als O Man, Shottle en Goldwyn passen nu kennelijk goed, maar hebben we in de toekomst nog steeds behoefte aan deze genenpatronen?“ „Je moet bij een nieuwe techniek toch in de basis weten hoe hij werkt, anders neem je grote risico's. Denk aan de bankwereld. Iedereen deed in ingewikkelde hypotheekproducten en het is misgegaan“, wijst Olieman op de kredietcrisis van de afgelopen jaren. „Als je niet helemaal kunt overzien hoe het werkt, wees dan voorzichtig“, waarschuwt hij. „Voorheen werd 15 procent proefstieren gebruikt. Nu is het aandeel vergroot en worden stieren bovendien meer eenzijdig door een genomics filter gehaald. Ook wacht je niet meer af of ze goed zijn, omdat dan de volgende lichter al weer klaarstaat. Dat gaat tegen de natuur in. In de natuur kunnen dieren alleen overleven als ze goed zijn.“

Psychologie

Als de genomics techniek niet waarmaakt wat ze belooft, hoe kan het dan dat zowel onderzoekers als fokkerijorganisaties massaal de loftrompet steken? „Er zijn wel vooraanstaande personen binnen de KI-wereld die terughoudend zijn ten aanzien van genomics. Wat je ziet is dat de kleine organisaties achter de grote aan lopen, 80 procent doet gewoon mee,

terwijl ze zelf twijfelen. Het is een hype en dat is niet uniek“, stelt Olieman. Hooijer: „Onderzoekers benaderen genomics projectmatig. En mislukt er een project, dan starten ze weer een nieuwe. Het punt is dat ze niet direct betrokken zijn bij de gevolgen in de praktijk.“

„De algemene psychologie achter innovatie is dat de zaken op een bepaald moment in een stroomversnelling komen en dat een hele bedrijfstak er ingezogen wordt. Daarbij wordt het luisteren naar kritische geluiden afgedempt“, aldus Olieman. „Achteraf blijkt vaak dat er wel kritische geluiden waren. Bij tijd en wijle is het dan ook goed om wetenschappers uit een breder publiek erbij te trekken.“ Olieman merkt op dat ook marketing een grote rol speelt bij de perceptie van genomics. „De technische achtergronden worden door de marketing vertekend en de zaken worden mooier gemaakt.“

Onafhankelijkheid

De geloofwaardigheid moet terugkomen, vinden Hooijer en Olieman. Dat geldt ook voor de bedrijfsinspectie. „Bedrijfsinspecteurs zijn niet meer onafhankelijk. Ze verkopen ook het Stier Advies Programma en zijn tegenwoordig tevens kruisingspecialist. Dat is een slimme zet van CRV, want als een inspecteur stieradvies geeft, komt dat veel beter over, dan wanneer er een verkoper achter zit. Veehouders zullen een inspecteur veel betrouwbaarder vinden“, denkt Hooijer. „De inspecteur adviseert dus eerst stieren, om de nakomelingen een paar jaar later zelf weer in te schrijven. We zouden erg graag de inspecteurs weer geheel onafhankelijk zien worden“, stelt Oli-

man. De onafhankelijkheid van de inspecteurs hangt ook samen met de betrouwbaarheid van de gegevens. „Dit is geen gezonde situatie en dat merk je onderweg. Boeren hebben hier ook vraagtekens bij“, zegt Hooijer. Hooijer en Olieman spreken hun zorg uit over de huidige fokkerijkoers. „Waar gaat de Holstein-fokkerij heen? De levensduur gaat niet vooruit en de vruchtbaarheid is een groot punt van zorg, net als inteelt. Er is onvrede over de huidige koe, wat je merkt aan de drang om te kruisen. Niet dat kruisen per definitie negatief is, maar het is de vraag of het niet ook met gebalanceerde fokkerij binnen het Holstein-ras kan. We willen geen kant op wijzen, maar wel dat het onderliggende probleem – te weinig geduld in de fokkerij – wordt erkend.“

WikiLeaks

„We zijn een waakhond. We signaleren en zijn beschikbaar om mee te denken over oplossingen als het GES dat vraagt“, zegt Olieman. „Inderdaad ook een soort WikiLeaks, waarbij we de betrokkene wel de kans willen geven om zaken te bespreken en niet alles zomaar op straat gooien.“ Hooijer geeft aan vaker CRV, GES, het Productschap en de overheid te zullen benaderen. „Via onze statuten is geregeld dat elk lid, ongeacht de grootte, kan meestemmen over het beleid en de prioriteiten. Bij de NVO zit iedereen op hetzelfde niveau. Bovendien kunnen mensen zowel lid van het GES zijn, als van de NVO. En mocht het GES klappen, dan kunnen we de fokwaardeschatting zo weer oppakken, zo hebben we in onze doelstellingen geformuleerd.“ ■

Niet via de pers

Roel Veerkamp is onderzoeker bij Wageningen UR en coördinator van de stichting Genetische Evaluatie Stieren (GES). Gevraagd naar de risico's van genomics, de omrekening van de buitenlandse stieren en de onafhankelijkheid van de bedrijfsinspecteurs, reageert Veerkamp als volgt. „Als GES bespreken we dit soort zaken actief met deelnemers, technische commissie, bestuur en anderen. De zorgen van Wim de Boer zijn me bekend als deelnemer van GES. Ook de NVO is welkom om hun zorgen bij mij kenbaar te maken. Inhoudelijk ga ik dit soort gesprekken niet via de pers voeren.“

Alle stieren draaien mee

Bertil Muller is persvoorlichter bij CRV, dat het sterkst is vertegenwoordigd in het GES. Gevraagd naar de 'oneerlijke handelspraktijken', de onafhankelijkheid van de inspecteurs en de risico's van genomics, reageert Muller als volgt. „CRV luistert naar klantbehoeften in de markt en stemt daar de producten en dienstverlening op af. Innovatieve technieken als genomics selection bieden nieuwe mogelijkheden voor veehouders en die willen we dan ook beschikbaar stellen. We nemen daarbij zorgvuldig alle beschikbare genomics en niet-genomics informatie mee en maken aan klanten duidelijk

wat ze van de stieren kunnen verwachten. Voor bedrijfsinspectie geldt dat onze inspecteurs echte fokkerijdeskundigen zijn en dat er veel vraag is naar hun advies. Daarbij wordt ook gebruikgemaakt van SAP, waarvan algemeen bekend is dat alle stieren erin mee kunnen draaien. Veehouders die dit waardevol vinden, kunnen daar gebruik van maken en dit gebeurt dan ook veelvuldig. Zij verwachten daarbij van CRV dat er eerlijk wordt omgesprongen met de beschikbare info en dat is volledig terecht. Wij gebruiken alleen informatie waar we toe gerechtigd zijn.“